

NELJAS PÜHAPÄEV PÄRAST ILMUMISPÜHA AD 2022

2Kr 1:8–11 (Js 51:9–16; Mt 8:23–27)

8 Me ei taha ju, vennad, et teile jääks teadmata, kuidas meid Aasias ahistati: meid koormati üliväga üle meie jõu, nii et me koguni kahtlesime oma ellujäämises.

9 Jah, meil oli meie endi arvates surmakäsk juba käes, et me ei loodaks endi, vaid Jumala peale, kes surnud üles äratab.

10 Tema päästis meid sellest määratu suurest surmast ja päästab veelgi – Tema, kelle peale me loodame. Jah, Ta päästab edaspidigi,

11 kui ka teie eestpalvetega meile appi tulete, nii et paljud tänaksid meile paljude inimeste eestpalvete tõttu Jumalalt osaks saanud armuanni eest.

Sissejuhatus

Apostel Pauluse teine kiri korintlastele näib tegelikult olevat (vähemalt) kolmas kiri, kuna Paulus mainib siin üht varasemat, meieni mitte säilinud kirja: «Ma küll kirjutasin teile suures ahistuses ja südamekitsikuses paljude pisaratega, aga ma ei teinud seda selleks, et teid kurvastada, vaid et te mõistaksite, kui väga ma teid armastan.» (2Kr 2:4) Selle kadumaläinud kirja ajendiks on olnud mingid (võib-olla esimeses korintlastele saadetud kirjas käsitletuile sarnased) probleemid Korintose koguduses, kusjuures jääb mulje, et Paulus andis selles kirjas lubaduse peagi taas Korintost külastada – lubaduse, mis jäi täitmata ja mille mittetäitmise pärast ta kartis korintlaste pahameelt.

Nüüd selgitab Paulus uues kirjas, miks ta ei tulnud – selleks, et vältida vastasseisu ja pahandust: «Ma ju tegin endamisi sellise otsuse, et ma ei tule taas teie juurde kurbuses.» (2Kr 2:1) Kiri tundub olevat alustatud (ent mitte lõpetatud) enne eelmisele (kadumaläinud) kirjale vastuse saamist, kuna selle seitsmendas peatükis mainib apostel oma õpilast ja kaaslast Tiitust, kellega eelmine kiri oli tõenäoliselt Korintosesse läikitatud, ja kõneleb rõõmust, millega Tiitusest saadud sõnumid ta täitsid: «Jumal, kes julgustab alandlikke, on meid julgustanud Tiituse tuleku kaudu. See ei olnud üksnes tema tulek, vaid ka julgustus, millega teie teda olete julgustanud, nii et ma veel enam rõõmustasin, kui ta meile jutustas teie igatsemisest, teie kurtmisest, teie innukusest minu pärast.» (2Kr 7:6j)

Tõsi, Tiitus jutustab Paulusele ka kurvastusest, mille tema kiri oli põhjustanud, ent Paulus on veendunud, et viimselt tuleb seegi kõigile heaks: «Sest kuigi ma teid kirjaga kurvastas, ei kahetse ma seda. Ja kui ma kahetsesingi – ma näen, et see kiri on teid ikkagi mõneks ajaks kurvastanud –, siis nüüd ma rõõmustan. Ma ei rõõmusta, et teie kurvastasite, vaid et te kurvastasite meeleparanduseks. Te olete ju Jumalale meelepärast kurvastanud, nii et meie ei ole teile millegagi kahju teinud. Jah, Jumalale meelepärane kurvastus toob meeleparanduse päästeks, mida ei kahetseta, maailma

kurvastus toob aga surma. Sest vaadake, millise innukuse on teis tekitanud just see, et te Jumalale meelepäraselt kurvastasite, millise kaitsekõne, millise meelepaha, millise kartuse, millise igatsuse, millise innu, millise karistuse! Teie olete end kõigiti näidanud puhtana selles asjas.» (2Kr 7:8–11)

Teine kiri korintlastele on väga emotsionaalne ja isiklik, Paulus kõneleb siin nii oma kannatustest ja katsumustest kui oma kutsumusest ja apostiametist¹, näidates, et tema ülesandeks on kuulutada Jumala armu ja lunastust Jeesuses Kristuses. Lunastust, mille eesmärgiks on uus elu tõelises vabaduses ning mille valgus lööb särama seda kirkamalt, mida nõdremad on selle teenistuses olevad tööriistad: «See aare on meil aga saviastjates, et võrratult suur vägi oleks Jumala oma ja ei midagi meist.» (2Kr 4:7)

Apostel kutsub korintlasi hoiduma «võõras ikkes vedamise» eest koos uskmatutega (2Kr 6:14), s.t mugandumast ja samastumast jumalatu maailmaga, ning ennast uss proovile panema ja läbi katsuma (2Kr 13:5), hoidudes kõige kurja eest (2Kr 13:7) ja püüeldes üksmeele, armastuse ja rahu poole (2Kr 13:11). Ühtlasi manitseb Paulus korintlasi heldusele, kutsudes neid (iseäranis Makedoonia koguduste eeskujul) osalema Jeruusalemma kristlaste heaks tehtavas korjanduses (2Kr 8–9).

Kiri on kirjutatud tõenäoliselt 55. aasta sügisel (või 56. aasta alguses) Makedoonias. Kirja kaasautorina nimetab Paulus oma õpilast ja kaaslast «vend Timoteost» (2Kr 1:1).

Keelelisi märkuseid

Teile jääks teadmata – ὑμᾶς ἀγνοεῖν – sõnasõnalt: «et oleksite teadmatuses/mõistmatuses».²

Kuidas meid Aasias ahistati – ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἐν τῇ Ἀσίᾳ – sõnasõnalt: «meile Aasias sündinud ahistuse üle». Sõna θλίψις tähendab «ahistus», «katsumus», «surutis».³

Meid koormati – ἐβαρῆθημεν – sõna βαρέω tähendab «koormama», «rõhuma», «[alla] suruma».

Üle meie jõu – ὑπὲρ δύναμιν – võiks tõlkida ka «rohkem kui suutsime [taluda]». Sõna δύναμις tähendab «vägi», «võim», «võime».⁴

¹ Siin vastandab Paulus ennast teda tõenäoliselt korintlaste ees halvustanud «ülivõrratuile apostlitele», (2Kr 11:5), kes võisid kas sarnaselt Galaatia kirjas kirjeldatule kuulutada mingit juudiusu sugemetega pseudokristlust või hoopis mingisugust gnostilist «tunnetusõpetust».

² 1968. aasta piiblitõlkes: «teil oleks teadmata».

³ 1968. aasta piiblitõlkes: «missuguses viletsuses me olime Aasias».

⁴ Muuhulgas tulenevad siit näiteks sõnad «dünamiit» ja «dünamo».

Kahtlesime – ἐξαπορηθῆναι – sõna ἐξαπορέω tähendab «[täielikult] kimbatuses olema», «[täielikus] segaduses olema», «[lõplikult] kadunud olema», «[täielikult] kahtluste meeevallas olema», ehk ka «[lootusetult] meeleheitel olema».

Surmakäsk – τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου – «surmaotsus».

Ei loodaks – μὴ πεποιθότες – sõna πείθω «veenma», «veenduma», «veendunud olema», «usaldama», «usalduma», «kuulda võtma», «uskuma».⁵

Jumala peale, kes surnud üles äratab – ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς – sõnasõnalt: «surnuid üles äratava Jumala peale». Sõna ἐγείρω – «üles äratama» – on siin praegu toimuvat ja jätkuvat tegevust väljendavas oleviku ajavormis.

Tema päästis meid – ὅς...ἐρρύσατο ἡμᾶς – sõnasõnalt: «kes tõmbas meid välja» või «kes on meid välja tõmmanud». Sõna ῥύομαι tähendab «[enda ligi] tõmbama», «välja tõmbama», «päästma», «lunastama», «vabastama».

Päästab veelgi...päästab edaspidigi – ῥύσεται...ἔτι ῥύσεται – originaalis kasutatud tuleviku ajavormi tähendus on: «päästab/tõmbab välja kindlasti ka tulevikus».

Eestpalvetega – ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει – sõnasõnalt: «anumistega meie eest/pärast». Sõna δέησις tuleneb verbist δέομαι – «[millestki] puudust tundma», «[midagi] soovima/ihaldama», «anuma», «paluma» – ja tähendab «puudus», «vajadus», «soov», «anumine», «[millegi] taotlemine».

Kui ka teie...appi tulete – συνυπουργούντων – «teiegi kaasa töötades/aidates». Sõna συνυπουργέω tuleneb eessõnast σύν – «koos», «kaasa» – ja sõnast ἔργον – «töö», «tegu».

Et paljud tänaksid meile paljude inimeste eestpalvete tõttu Jumalalt osaks saanud armuanni eest – ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν – sõnasõnalt võiks tõlkida: «et paljudelt palgeilt tõuseks tänu meile osaks saanud armuanni eest». sõna εὐχαριστέω koosneb head tähistavast määrsõnast εὖ ja verbist χαρίζομαι – «[kellelegi] head meelt valmistama», «heahtlik olema», «armuline olema» – ning tähendab eeskätt «tänamata», «tänu tooma». Sõna χάρισμα tuleneb sõnast χάρις – «arm» – ja tähistab eeskätt teenimatult osaks saanud heategu, jumalikku andi, ka erilist, Jumala poolt kingitud annet või võimet.⁶

⁵ Siit tuleneb ka sõna πίστις – «usk», «usaldus», «ustavus».

⁶ Eesti keele seletav sõnaraamat annab võõrsõnale «karisma» kaks seletust: 1. inimesest kiirgav erakordne mõju-, tõmbe-, sisendusjõud, veetus, sarm; 2. armuand, mida jagab Püha Vaim.

Sisuline analüüs

Paulus alustab teist kirja korintlastele selle toonitamise, et ta on «Kristuse Jeesuse apostel Jumala tahtmisel» (2Kr 1:1). See ei ole mõeldud enesetutvustusena, kuna korintlastel polnud vaja, et Paulus ennast neile tutvustaks – Korintose kogudus oli Pauluse rajatud ja korintlased tundsid teda väga hästi (mõned oma arvates ehk liigagi hästi⁷), kes isiklikult, kes kuulu järgi. Pigem näitab Paulus siin kohe, millise meelevaldaga ta kõneleb ja kirjutab – mitte inimliku, vaid Jumalalt endalt saadud meelevaldaga – ning kelle sulane ta on ja kelle ees ta on aruandekohustuslik – mitte inimeste, vaid Jumala ees.

Pärast sissejuhatavat armu- ja rahusoovi jätkab apostel kiitusega Jumalale, kes julgustab omasid mis tahes ahistuses Kristuse kaudu, kelle kannatuste osaduseks kõik ahistused on. Sellega Pauluse kiitus aga ei piirdu, vaid ta näeb läbielatud katsumustes ja talle osaks saanud julgustuses või troostis veel midagi: see kõik ei ole antud mitte ainult talle, vaid ta rõõmustab, et seeläbi saavad julgustusest ja lootusest osa ka teised: «Kui meid nüüd ahistatakse, siis sünnib see teie julgustamiseks ja päästmiseks; kui meid julgustatakse, siis sünnib seegi teie julgustamiseks; see saab teoks, kui te vapralt talute neidsamu kannatusi, mida meiegi kannatame.» (2Kr 1:6)

Seejärel läheb Paulus konkreetsemaks: «Me ei taha ju, vennad, et teile jääks teadmata, kuidas meid Aasias ahistati: meid koormati üliväga üle meie jõu, nii et me koguni kahtlesime oma ellujäämises.» (2Kr 1:8) Paraku jääb see, mida apostel siin konkreetset silmas peab, teadmata hilisematele lugejatele – kirja esimatele adressaatidele jutustas sellest ilmselt kirja ko haletoimetaja.

Ühe taolise katsumusena võime siin mõelda näiteks Efesoses sündinule, mida Apostlite tegude raamatus kirjeldatakse järgmiselt:

«Aga tol ajal tekkis usutee pärast suur rahutus. Sest üks hõbesepp, Demeetrios nimi, tegi Artemise templi hõbekujakesi ja muretses sellega käsitöölisele rohkesti tööd. Ta kogus kokku nood ning muud oma ärile kaasaitajad ja ütles: «Mehed, te teate, et meie heaolu sõltub sellest tööst, ja te näete ja kuulete, et see Paulus veenab ja juhib kõrvale rohkesti rahvast mitte ainult Efesoses, vaid peaaegu kogu Aasia provintsis, öeldes, et kätega valmistatud asjad ei ole jumalad. Ja nõnda ähvardab põlu alla sattumine mitte üksnes seda meie tööala, vaid ka suure jumalanna Artemise templi ei peeta enam millekski ja kaob tema suur ülevus, ehkki teda kummardab kogu Aasia ja ilmamaa.» Seda kuuldes said nad täis raevu ja hakkasid hüüdma: «Suur on efeslaste Artemis!» Ja terve linn hakkas mässama ja nad sööstsid üksmeelselt teatrisse, lohistades kaasa makedoonlased Gaiuse ja Aristarhose, Pauluse matkakaaslased.» (Ap 19:23–29)

Võib-olla peab Paulus siin silmas aga mingit muud katsumust, näiteks nende hulgast, mida ta kirjeldab üsna värvikalt üheteistkümnendas peatükis.

⁷ Vrd 2Kr 10:10: «Jah, tema kirjad,» öeldakse, «on küll kaalukad ja võimsad, kuid ihulikult meie juures olles on ta nõder ja ta sõna on armetu.»

Kuigi Paulus hiljem möönab, et tema jutt roketest katsumustest ja ahistustest võib mõjuda lausa kiitlemisena (2Kr 11:16jj), ei taha ta siinkohal mitte niivõrd kiidelda, kuivõrd kasutada võimalust anda teda tabanud katsumuste näitel tunnistust Jumala imelisest armust Jeesus Kristuses, kusjuures mitte ainult temale, vaid tema kaudu ka teistele inimestele, eeskätt korintlastele osaks saavast armust.

Igal juhul oli ahistus, mida apostel siin silmas peab, niivõrd ränk, et ta võrdleb seda surmaotsusega ning kinnitab, et oli igasugust inimlikku lootust kaotades juba täiesti veendunud, et tema lõpp on käes: «Meid koormati üliväga üle meie jõu, nii et me koguni kahtlesime oma ellujäämises. Jah, meil oli meie endi arvates surmakäsk juba käes.» (2Kr 1:8j) Paulus ei süüdistata siin Jumalat, vaid vastupidi, on Talle tänulik, sest seeläbi õpetas Jumal teda panema oma lootust sellele, mis on tõeliselt lootust väärt: «... et me ei loodaks endi, vaid Jumala peale, kes surnud üles äratab.» (2Kr 1:9)

Mis kasu on lootmisest iseendale, kui olukord käib täielikult üle jõu ning eluots on silme ees? Ainult sõge loodab sellises olukorras iseendale. Paulus näeb siin ajast igavikku ulatuvat õppetundi: kogu inimese elu on taoline ahistus ning selle lõpp on alati ühesugune, seepärast on kõige mõistlikum⁸ tegu üldse, mille inimene saab teha, täielik loobumine lootmisest iseendale ning kogu oma usu, usalduse ja lootuse panemine üksnes Jumala peale, kellel on meelevald nii elu kui surma üle ja kes ainsana surnuid üles äratab.

Nii on Pauluse veendumus ja kinnitus, et talle osaks saanud ahistus ei ole mitte midagi, mille üle peaks kaehlema, vaid see on Jumala armukingitus, mille eest Talle tuleb tänu ohverdada. Paulus ei kuuluta mitte ainult jumalikku troosti ka keset katsumusi, vaid näeb katsumustes endis armu- ja päästevahendit, mille kaudu Jumal kingib inimesele taolise usu, usalduse ja lootuse, mis kannab ta viimaks ka viimsest ahistusest – surmast – igavesse ellu: «Tema päästis meid sellest määratu suurest surmast ja päästab veelgi – Tema, kelle peale me loodame. Jah, Ta päästab edaspidigi.» (2Kr 1:10)

Kuigi see on Jumala töö, on siin ka inimestel täita oluline osa: kanda sõnumit Jumala armust edasi nii, et see võiks jõuda võimalikult paljudeni. Kui Paulus nimetab siin eestpalveid (või õigemini tema ja ta kaaslaste pärast tehtavaid anumisi – vt vastavat keelelist märkust), ei mõista ta neidki niivõrd millenagi, millest temal isiklikult võiks kasu olla – kuna ta on valmis alati ja lõpuni Kristuse pärast ja koos Kristusega kannatama –, vaid näeb neis ühelt poolt kasvatusvahendit, mille abil ka korintlased õpivad nägema ja hindama kannatustes peituvat õnnistust, ning teiselt poolt tunnistust Jumala armust ja päästvast väest, sarnaselt sellele, mida Paulus ütleb järgmise peatüki lõpul: «Aga tänu olgu Jumalale, kes meid Jeesus Kristuses viib igal pool võidukäigus

⁸ «Meie kiitlemine on just see: meie südametunnistus võib tõendada, et oleme käitunud siin maailmas, eriti aga teiega suheldes, Jumalalt saadud siiras ja selges meeles, mitte lihalikus tarkuses, vaid Jumala armus.» (2Kr 1:12)

kaasa ja teeb kõigis paigus meie kaudu avalikuks oma tunnetuse lõhna. Meie oleme ju Kristuse hea lõhn Jumalale nii nende seas, kes päästetakse, kui ka nende seas, kes hukuvad: ühtedele lõhn surmast surma, teistele aga lõhn elust ellu.» (2Kr 2:14–16)

Apostel Paulus mõistab ja tunnistab, et kogu tema elu peab olema ja ongi Kristuse Jeesuse ja evangeeliumi teenistuses. Isegi talle osaks saavad katsumused ja ahistused. Mida nõdrem ta on, seda rõõmsam ta on, kuna ta teab, et seeläbi tulevad kõige selgemini esile Jumala arm ja vägi: «Kuid Tema ütles mulle: «Sulle piisab minu armust, sest nõtruses saab vägi täielikuks.» Nii ma siis kiitlen meelsamini oma nõtrusest, et Kristuse vägi laskuks elama minu peale. Seepärast mul ongi hea meel nõtruses, vägivalla all, hädades, tagakiusamistes ja ahistustes Kristuse pärast, sest kui ma olen nõder, siis ma olen vägev.» (2Kr 12:9j)

Ühtlasi on see Paulusele ka parimaks viisiks, kuidas pareerida nende süüdistusi, kes üritavad teda tema nõtruse pärast naeruvääristada ja tema apostliametit tühjaks teha: ta on kindel, et mida vähem jääb tema kuulutusse järgi teda ennast, mida vähem see veenab inimliku tarkuse või «karismaga», seda enam on selles Kristust ning Tema väge ja päästvat armu.

Jutluseks

Ilmumisaja neljanda pühapäeva teemaks on EELK Kirikukäsiraamatu järgi «Loodusjõudude Issand». Teema sissejuhatus on järgmine: «Pühapäeva piiblilugemised julgustavad meid end kõiges Jeesuse hoolde usaldama. Tema aitab meid kõigis probleemides. Loodusjõudki alluvad Jeesusele. Inimene on kõiges Temast sõltuv. Usk Temasse, kes vaigistas tormi ja päästis Peetruse hukkumisest, võidab lootusetuse ja annab uut usaldust.»

Pühapäeva teema on ilmselgelt tuletatud vanakiriklikust Evangeeliumist (Mt 8:23–27), mis on ka EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi Ilmumisaja neljanda pühapäeva esimese lugemisaasta Evangeelium. Evangeelium kõneleb Jeesuse ja Tema jüngrite paadiretkest üle Galilea järve ning selle ajal puhkenud suurest tormist, mille Jeesus jüngrite ahastava palve peale vaigistas, jüngrid nende usunõtruse pärast sõideldes.

Esimese lugemisaasta Vana Testamendi lugemiseks (Js 51:9–16) on lõik prohvet Jesaja julgustavatest sõnadest Jumala rahvale, keda ärgitatakse panema tähele Issanda vägevust ning pidama meeles, et kõik, kogu loodu, on Jumala käes ja allub Tema tahtele ja võimule. Ühtlasi tähendab see, et ei ole vaja karta inimesi ega nende poolt ähvardavat kurja, kuna nii, nagu taevas ja maa on Issanda käes, nii on Tema võimuses vabastada ka aheldatud ja päästa lahti vangid.

Ilmumisaja neljanda pühapäeva esimese lugemisaasta Epistel ei tegele küll otseselt loodusjõudude temaga (kui siinkohal mitte mõelda võimalusele, et Paulus peab teda tabanud ahistusest kõneldes silmas mõnd loodusjõudude poolt põhjustatud ohtlikku olukorda), ent on Vana Testamendi lugemise ja Evangeeliumiga üsna lihtsalt seostatav seeläbi, et kõigi kolme keskmes on lootus Jumalale ning enda usaldamine Tema väe ja armu hoolde. Epistli puhul on oluline tuua esile, et apostel Paulus näeb ka katsumusi ja ahistusi endid jumalike armu- ja päästevahenditena, mille kaudu Jumal suunab inimest panema oma lootust Tema peale ka kõige olulisemas, s.t igaviku palge ees seistes. Viimselt on kogu inimese elu siin maailmas taoline katsumus, millest võib meid välja tõmmata üksnes Jumal, kes surnuid üles äratab.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Apostel Pauluse teine (või kolmas) kiri korintlastele on väga emotsionaalne ja isiklik. Paulus armastab Korintose kogudust, ta on selle ise rajanud, ta on pidanud selle pärast valama kibedaid pisaraid. Esmapilgul võib tunduda, et nende pisarate põhjuseks on see, et teda on isiklikult haavanud üleolev või koguni halvustav suhtumine temasse ja tema apostliametisse. Tegelikult aga kurvastab Paulus hoopis seetõttu, et teda ja tema sõnumit tagasi lükates ning midagi «paremat», «suuremat» või «vägevamat» nõudes ja otsides kaotavad korintlased kõige olulisema – Jumala armu Jeesuses Kristuses. Sest Paulus ei kuuluta mitte iseennast, vaid on «Kristuse Jeesuse apostel Jumala tahtmisel» (2Kr 1:1).
2. Näib, et olulisim põhjus või ettekääne, millest lähtudes Paulust kritiseeriti ja temasse üleolevalt suhtuti, oli tema nõtrus – nii teda tabanud mitmesugused kannatused ja ahistused kui ilmselt ka tema enda füüsiline nõtrus või näiteks kesine kõneand⁹. Paulus ei eita seda – vastupidi, ta jaatab oma nõtrust tohutu kirglikkusega, kuna ta näeb seeläbi avanevat suurepärasest võimalust kuulutada Kristust veelgi selgemalt ja kontsentreeritumalt: mitte midagi temast endast, kõik üksnes Kristusest! Mida nõdrem ta on, seda vägevamaks saab temas Kristus; mida väiksemaks ja nähtamatumaks ta muutub, seda selgemalt lööb temas särama Kristuse kirkus.
3. Seepärast tänab Paulus Jumalat iseäranis talle osaks saanud katsumuste ja ahistuse eest, peamiselt kahel põhjusel: need on sundinud teda loobuma lootmast iseendale ning panema kogu oma usku, usaldust ja lootust üksnes Jumalale, ning need on justkui näitlik õppevahend, mis tunnistab nii inimkonna meeletlikust olukorrast kui ainsast väljapääsust ning võib seeläbi tuua pääste mitte ainult talle, vaid paljudele inimestele nii Korintoses kui kogu maailmas.

⁹ Sellest kui «paaluv» Pauluse kõne võis teinekord olla, annab tunnistust Eutühhose lugu Ap 20:8–12.